130824 - Rüşvet ile hibe arasındaki fark

Soru

Rüşvet ile hibe arasındaki fark nedir?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Rüşvet, kişinin **hakkı olmayan bir şeyi elde etmek** yahut **üzerinde bulunan bir haktan kurtulmak** için verdiği şeydir. (Bkz. *el-Mevsûʿatü'l-Fıkhiyye*, 24/256)

İbn Âbidîn, *Hâşiye*'sinde (5/362) şöyle der:

"Rüşvet, bir kimsenin hâkime veya başkasına, **kendi lehine hüküm vermesi** yahut **onu istediği şeye sevk etmesi** için verdiği şeydir."

Şeyh İbn Bâz r.h şöyle demiştir:

"İbn Âbidîn r.h *Hâşiye*'sinde rüşveti şöyle tarif etmiştir: 'Bir kimsenin hâkime veya başkasına, kendi lehine hükmetmesi ya da onu istediği şeye yönlendirmesi için verdiği şeydir.'
Bu tariften açıkça anlaşıldığına göre rüşvet, sadece mal vermekle sınırlı olmayıp; **menfaat sağlamak**, bir işini görmek veya bir kolaylık temin etmek gibi hususları da kapsar.
Burada 'hâkim'den maksat yargıçtır; 'başkası'ndan maksat ise, rüşvet verene bir işini görme imkânı bulunan herkestir. Bunlar ister devlet görevlileri ve memurları olsun, ister tüccarların ve şirketlerin vekilleri, isterse gayrimenkul sahipleri ve benzeri kimseler olsun fark etmez.
Rüşvet alan kimsenin, rüşvet verene hükmetmesi veya onun istediğini yapmasıyla kastedilen şey ise; bu isteğin **hak veya batıl olması fark etmeksizin**, rüşvet verenin arzusunun ve maksadının gerçekleştirilmesidir."

(*Mecmûʿu Fetâvâ İbn Bâz*, 23/223–224)

Eğer bir kimse **hakkına ancak rüşvet vererek ulaşabiliyorsa**, bu durumda hakkını elde edebilmek için rüşveti **vermesi caiz olur**; günah **yalnızca alan kimseye ait olur**, veren kimseye değil.

Hibe (hediye) ise:

Bir malı, **karşılıksız olarak temlik etmek**, yani mülkiyetini bedelsiz şekilde başkasına vermektir. (Bkz. *Fetḥu'l-Kadîr*, 9/19; *el-Muğnî*, 5/379)

Hibe, hediye anlamındadır. Bunun sebebi;
hibe edilene duyulan sevgi, onu onurlandırma isteği, gönlünü kazanma, ona sadaka verme, yahut yaptığı bir iyiliğe karşılık verme olabilir.

Hediye veya hibede amaç, **kişinin hakkı olmayan bir şeyi elde etmesi değildir**. İşte rüşvet ile hibe arasındaki fark da burada ortaya çıkar.

Şeyh İbn Cibrîn şöyle demiştir:

"Hibe müstehaptır. 'Hibâ' kelimesi rüzgârın esmesinden türemiştir. 'Rüzgâr esti' denilir; çünkü rüzgâr hafiftir ve esmesi de hafiftir. Hibe de, veren kimseye mal yönünden hafif geldiği için bu ad verilmiştir.

Fakihler hibeyi: 'Karşılıksız olarak bir malın mülkiyetini devretmek' şeklinde tarif ederler. Buna teberru (karşılıksız bağış) hibesi de denir. Bu hibede veren kimse bir karşılık istemez; maksadı, hibe ettiği kişiyle **dostluk, sevgi ve kalplerin safiyetini** sağlamaktır.

Resûlullah s.a.v hediyeyi kabul eder ve karşılığında hediye verirdi. Hediyeden yerdi; ancak sadaka ve zekâttan yemezdi ve: 'Bunlar Âl-i Muhammed'e helâl değildir' buyururdu. Hediye ise onu kabul eder ve karşılığını verirdi." (Özetle aktarılmıştır)

Allah en iyisini bilendir.